

Potřeba cykličnosti

František Všetička

(Olomouc, Česká republika)

Jacek Lubart-Krzysica je člověk širokého formátu, řekl bych dokonce medvědího. Odráží se to nejen v jeho zjevu, ale rovněž v rozpětí jeho činnosti a tvorby. Lubart je především organizátor – založil a vede krakovské Bratrstvo básníků (Konfraterniu Poetów). Bratrstvo je přitom nejen sdružením literátů, ale zároveň institucí, jež vydává básnické knihy. Pod její záštitou vyšla nejen Krzysicova sbírka W Krakowie, ale také román, o němž bude ještě řeč.

Lubartova Konfraterna má široké pole působnosti, z Krakova např. zasahuje až do Brzezu, kde se každoročně podílí na Nájezdu básníků na zámek slezských Piastů.

Zmíněné rozpětí dostává v Krzysicově poezii podobu cykličnosti – rád vytváří cykly básní na příbuzná témata. Ve sbírce W Krakowie je takových cyklů celkem pět, z toho cyklus Anglické malířství na Wawelu (Angielskie malarstwo na Wawelu) má celkem sedm částí. Uvedený cyklus končí líčením dvojice obrazů od Johna Opiea a Johna Everetta Millaise:

Dwaj męzczyźni z obrazów angielskiej kolekcji
 cóż za dyskurs toczycie biorąc nas za świadków
 obaj w czerwień przybrani; kotarą i togą
 zestawieni przy sobie poza działem czasu...

...

Dva muži z obrazů anglické kolekce
 co je to za diskurz beroucí nás za svědky
 oba oblečeni v červeň; zástěnou a tógou
 přiřazeni k sobě přes předěl času...

Báseň dále pokračuje, její alespoň počáteční pravidelný třináctislabičnický dokazuje Lubartovo tíhnutí k rozměrnosti a rozsáhlosti. Krzysicův verš je skutečně obsáhlý, někdy dokonce překypuje (vnímavý čtenář si jistě všiml, že v mém překladu přes všechnu snahu jednotné třináctislabičnosti dosaženo nebylo).

Cyklus o anglickém malířství na Wawelu předchází trojdílný cyklus U Czartoryskich, v němž Lubart básnickým slovem oživuje trojici objektů z Muzea Czartoryských (v první řadě Dámu s hranostajem od Leonarda da Vinciho). Následuje báseň o Janu Matejkovi a posléze pět básní inspirovaných současnými polskými malíři, kteří patří do okruhu Krzysicových přátel. Všechn tento výčet svědčí o Lubartově malířském citění a vnímání, jež v dvoudílném cyklu U františkánů (U franciszkanów), vzdávajícím hold barevným vitrážím Stanisława Wyspiańskiego ve františkánském kostele, přerůstá do impresionistického furióza. Krzysica je básník barevného vidění.

Lubart o malířích nejen píše, on také jejich artefakty sbírá. A nejen obrazy, ale v podstatě vše, co se týká umění. Jeho byt je doslova přeplněn keramikou, sochami, obrazy a knihami, jež jsou doprovázeny sérií drobnůstek a podivuhodností (našel se mezi nimi i jeden mně neznámý český malíř s lesní krajinou kolem Krumsína u Plumlova). Krzysica je náruživý sběratel, vášnivce směřující všemi směry, zejména pak do dávné a nedávné minulosti.

Cyklická tendence k širokému záběru se projevila i v Lubartově próze, kde se rozmáchl k obsírnější dilogii. Krzysicův předchůdce, prozaik Tadeusz Dołęga-Mostowicz, jenž jako voják zahynul na začátku druhé světové války, napsal román Kariéra Nikodéma Dyzmy. Lubart navázal na jeho téma v roztodivném románě Nikodém, vnuk Nikodéma. Děj prozaického díla se odehrává v současnosti a od počátku nepostrádá humorných scén. Podobně jako Dołęga se do nemalé šíře rozběhl i Krzysica.

Součástí rozměrnosti je v neposlední řadě i autorovo jméno, nestačí mu rodné Lubart, musí tam být i podivuhodné Krzysica. V tomto směru mu byl patrně vzorem rovněž dvoudílný Dołęga-Mostowicz, který jej však v jistém smyslu překonává, neboť proti sedmislabičnému Jackovi Lubartovi-Krzysicovi je Tadeusz Dołęga-Mostowicz dokonce devítislabičný. Ani jeden z nich však nedosáhl magické třináctky.

O autorovi

František Všeticka,

Olomouc, the Czech Republic, fvseticka@seznam.cz